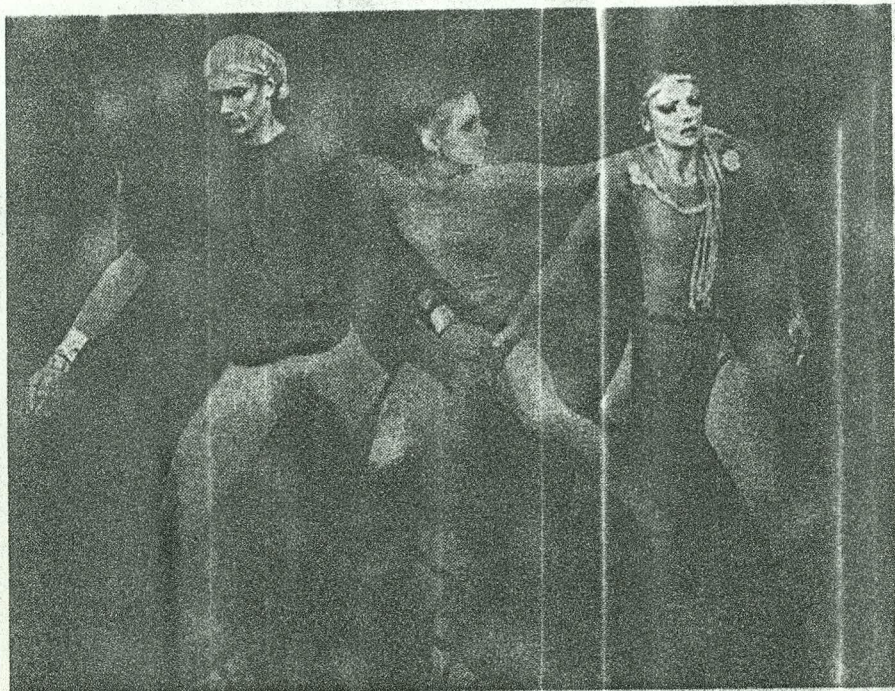

KULTTUURI

Vladimir Kuzmin, Tatjana Voronina ja Jutta Lehiste baletti-kantaatissa *Eestin balladi*, jonka musiikki on Veljo Tormisin ja koreografia Mai Murdmaan.

Perinne elää Estoniassa

Balladeja nykyajan suodattimessa

Virolaisen kulttuurin omaperäisimpiä ilmiöitä on runolaulu, jonka muinaisuudesta nousevat sanomat ovat innoittaneet etevän säveltäjän Veljo Tormisin luomaan kantaatinsa *Eestin balladi*. Balletiksi aiheen on muokannut Tallinnan Estonia-teatterin pääkoreografi ja tanssiseurueen taiteellinen johtaja Mai Murdmaa. Yhteistyön tuloksena on syntynyt jylhän arkaainen, rituaalinomainen kertomusketju, joka ennen muuta muistuttaa siitä, että ihminen ei ole ai-

HS

TALLINNA

Irma Vienola-Lindfors

nyt onnistuneen valinnan yhdistellessään folkloristisia aineksia hie-

Balladeja nykyajan suodattimessa

Virolaisen kulttuurin omaperäisimpiä ilmiöitä on runolaulu, jonka muinaisuudesta nousevat sanomat ovat innoittaneet etevän säveltäjän Veljo Tormisin luomaan kantaattinsa *Eestin balladit*. Baletiksi aiheen on muokannut Tallinnan Estonia-teatterin pääkoreografi ja tanssiseurueen taiteellinen johtaja Mai Murdmaa. Yhteistyön tuloksena on syntynyt jylhän arkaainen, rituaalinomainen kertomusketju, joka ennen muuta muistuttaa siitä, että ihminen ei ole aikojen saatossa muuttunut, vaikka elämän muodot ja tavat ovat muuttuneet.

Sama väkivaltaisuus, joka aikoinaan saneli teoksen perusmateriaalina käytettyjen rekilaulujen usein verisiä ratkaisuja, asustaa yhä ihmisessä, joskin se on saanut entistä totaalisemman mahdin. Toisaalta myös samat kysymykset vastuusta ja syyllisyydestä ihmissuhteissa ovat esillä ikuisesti ajankohtaisina ja pohdiskelun arvoisina.

Esiripun avautuessa katsojan eteen levittäytyy Mari-Liis Külan avara, tyyni ja lätkön maisema beigenväyrisine metsineen ja tummempine lampineen, ja luonnonläheisyyttä tähdentää myös autenttisenmallisten pukujen väriskaala, jossa on pelkästään valkoista, harmaata, mustaa ja syvänruskeaa. Teoksen kuoro ja laulusolistit ovat vetäytyneet näyttämön sivustoille ja taustalle tehdäkseen tilaa tanssijoille, joiden tehtävänä on liikkilään kuvata laulettua ja alkuperäisenä säilytetyn tekstin sisältöä.

On mahdotonta sanoa, miten Pohjolan pakanalliset heimot ilmaisivat itseään liikunnallisesti. Mielestäni Mai Murdmaa oli teh-

HS

TALLINNA

Irma Vienola-Lindfors

nyt onnistuneen valinnan yhdistellessään folkloristisia aineksia ihmän jälkijättöiseen, tyyliiltään klassisopohjaiseen modernismiin.

Komplisoitua ja yksinkertaista

Laulujen säännönmukaisena toistuva rytmi (trokee) ei ole ollut monotonisuudessaan kovinkaan antoisa ponnistus pohja koreografisille tarkoituksiperille, joissa ilmeni aika ajoin väkinäistä efektihakuisuutta, joskin myös ilmavaa, yksinkertaisen kaunista ja soljuvaa liikerakentelua. Tanssin samantoisuus ei liiemmin häirinyt, vaan toimi mm. Kalmanneito-osan rekimatalla vaikuttavana tehokeinona. Hiven huumoriakin oli mukana tarinassa kultaisesta naisesta, jonka seppä takoi miehelle morsiameksi. Kylmä sen vieressä oli maata, töihin se ei ryhtynyt, ja siltä puuttui "kieli suusta, mieli päästä, sydän rinnan alta".

Estonian baletti on vähän nuorempi kuin Suomen Kansallisaletti, ja sen valttina ovat aina olleet klassiset suurteokset, joskin juuri Mai Murdmaa, joka kuuluu Neuvostoliiton edistyksellisimpiin koreografeihin, on pyrkinyt toissään ajankohtaisuuteen. Siitä saatiin Suomessakin todiste, kun hän joitakin vuosia sitten valmisti televisiollemme tiivistetyn, vain päähenkilöihin keskittyvän version Eino Tambergin musiikkiin pohjaavasta *Piinattu Johanna* -baletistaan.

Viimeksi tämä virolainen ryhmä vieraili Suomessa 1976 ja esiintyi Kuopion tanssiviikolla suurta teknistä loistokkuutta osoittaen. Nyt on sitten sielläkin tapahtunut osittainen polven vaihdos, ja sellaiset maineikkaat tanssijat kuin Tiit Randviir, Aime Leis ja Tiit Härm ovat siirtyneet toisiin tehtäviin — ensinmainitut ovat nykyään Estonian balettimestareita ja pedagogit. Tiit Härm taas jakaa aikansa

Eestin balladien keskeistä läitähahmoa esittää laulaja Leili Tammel.

nen kaikkea mieleen Alexander Buldakov ja Andrei Ustinov.

Kukaan heistä ei sanottavammiksi säilyttänyt. Liekö syynä se, että *Eestin balladit* käväisee näyttämöllä vain harvoin ja on luultavasti vähille harjoituksille unohtuneena päässyt baletin osalta rapistumaan.

Sen perusteella ryhmä vaikuttaa provissintasoiselta ainakin Neuvostoliiton mittapuun mukaan, mutta ei se vertailussa oman Kansallisalettimmekaan kanssa saa minkäänlaista yliotetta. Tanssiryhmissään esiintyy jatkuvaa aaholiikettä, nousuja ja laskuja; täällä on menty eteenpäin, Estoniassa sen sijaan poljetaan paikallaan.

Tanssijoiden laimentunut suoritusinto ei silti estänyt havaitsemasta *Eestin balladien* ilmiselviä ansioita, Tormisin uljasta kompromissia kansanlaulun ja uudenai-kaisten orkestraalisten keinojen

*Helmingin sanomat
toistaina 3. helmikuuta 1983*